

VERHALEN VOOR HET VAK CULTUURBESCHOUWING

In het Steinerleerplan wordt normaliter het volgende schema gehanteerd:

1e klas: sprookjes

2e klas: fabels en heiligenlegenden

3e klas: Bijbelverhalen (Oude Testament)

4e klas: Noorse en Germaanse mythologie

5e klas: Indische, Mesopotamische, Egyptische en Griekse mythologie

6e klas: Romeinse en middeleeuwse verhalen.

Mag daarvan afgeweken worden?

1. Steiner was zelf niet eenduidig over welke verhalen in welke klas aan bod moesten komen. In zijn lijst ontbreken ook heel wat vertelmogelijkheden, zoals bijvoorbeeld de verhalen uit de wereldliteratuur en de plaatsgebonden legenden.

2. Het leerplan is een richtlijn, geen wet. Als de verhalen in de loop van de lagere school aan bod komen is het leerplan gevolgd. De opdeling per klas moet niet restrictief gevolgd. Je moet wel rekening houden met de leeftijd en de ontwikkeling van de kinderen. Zo vertel je geen Griekse mythologie in de eerste klas en vertel je niet uitsluitend sprookjes in een zesde klas.

3. In een lagere school met 2 combinatieklassen kan je bijvoorbeeld volgend schema hanteren:

1e, 2e en 3e klas samen: sprookjes, legenden en Bijbelverhalen

4e, 5e en 6e klas samen: Noorse, Germaanse, Indische, Mesopotamische, Egyptische en Griekse mythologie en Romeinse en middeleeuwse verhalen.

OPMERKINGEN:

De Bijbelverhalen zijn niet zo geschikt voor eersteklassers.

De verhalenstof wordt hier gespreid over 3 schooljaren. In combinatieklas 1-2-3 zou je het ene jaar sprookjes kunnen vertellen, het tweede jaar fabels en legenden en het derde jaar Bijbelverhalen. Maar dat is geen optie. Je moet dus elk schooljaar een keuze maken uit de drie verhalencycli, wat tot versnippering leidt. In de combinatieklas 4-5-6 kan je wél elk jaar een andere reeks verhalen nemen en zo in de loop van 3 schooljaren alles aan bod laten komen.

3. In een lagere school met 3 combinatieklassen kan je bijvoorbeeld volgend schema aanhouden:

1e en 2e klas samen: sprookjes, fabels en heiligenlegenden

3e en 4e klas samen: Bijbelverhalen

5e en 6e klas samen: Noorse, Germaanse, Indische, Mesopotamische, Egyptische en Griekse mythologie en Romeinse en middeleeuwse verhalen.

OPMERKINGEN:

Dit is een heel geschikte oplossing voor combinatieklassen 3-4 en 5-6.

In combinatieklas 1-2 kan het een goede oplossing zijn als de sprookjes en de heiligenlegenden verteld worden in de verteluren en de fabels in bijvoorbeeld taalperiodes aan bod komen.

Pedagogisch gezien is dit ook de beste oplossing omdat de inhoud van de verhalen het best met de leeftijd van de kinderen overeenkomt.

Een nadeel is dat 3e en 4e klas twee schooljaren lang verhalen krijgen uit de Bijbel: er zijn niet genoeg geschikte Bijbelverhalen daarvoor. Voor deze groep moeten er andere

verhalen toegevoegd worden. Die verhalen komen dan uit plaatsgebonden legenden en uit de wereldliteratuur. Zie de lijst van verhalen verderop. Waarom geen verhalen uit de Noorse en Germaanse mythologie voor deze groep? Omdat deze verhalen niet geschikt zijn voor kinderen van een 3e klas.

De verhalenstof voor 5e en 6e klas is zéér uitgebreid en dwingt tot het maken van een keuze uit het aanbod. Zie de lijst van verhalen verderop.

4. In een lagere school met 2 combinatieklassen kan het voorgaande schema gehanteerd worden als de verteluren in de twee combinatieklassen op hetzelfde uur gehouden worden. De kinderen van 3e en 4e klas komen dan samen in een aparte vertelruimte of –hoek. Een 3e verteller is dan ook noodzakelijk (extra leerkracht of ouder). Dit is de meest wenselijke oplossing, zowel praktisch als pedagogisch.

Een andere oplossing is om tijdens de middagpauze te vertellen. Dan kan 1 leerkracht op de speelplaats blijven, terwijl de andere vertelt aan een groep van 2 klassen (3+4 of 5+6). Het nadeel is dat niet alle kinderen dan samen spelen.

5. Het ideale vertelschema ziet er dan zo uit:

1 + 2: sprookjes en heiligenlegenden in het verteluur. Fabels in taalperioden.

3 + 4: Bijbelverhalen, legenden en wereldliteratuur.

5 + 6: Noorse, Germaanse, Indische, Mesopotamische, Egyptische en Griekse mythologie en Romeinse en middeleeuwse verhalen.

LIJST VAN VERHALEN

Er kunnen in de loop van een schooljaar ongeveer 60 verhalen verteld worden. Sommige verhalen kunnen over 2 of meer verteluren gespreid worden.

Groep 1+2:	Sprookjes van Grimm
	De kikkerkoning
	Het kindje van Maria
	De wolf en de zeven geitjes
	De trouwe Johannes
	De goede ruil
	De wonderlijke speelman
	De twaalf broeders
	De jongen die op reis ging om het griezelen te leren (kan ook in 3e-4e klas)
	Broertje en zusje
	Raponsje
	De drie spinsters
	De drie mannetjes in het bos
	Hans en Grietje
	De witte slang
	De drie slangenbladeren
	Van de visser en zijn vrouw
	Het dappere snijdertje
	Assepoester
	Het raadsel
	De zeven raven
	Vrouw Holle
	Roodkapje
	De Bremer standsmuzikanten
	De drie gouden haren van de duivel
	Het meisje zonder handen

De drie talen
Tafeltje dek je, ezeltje strek je
Klein Duimpje
De dood als peter
De kaboutertjes
De roverbruidegom
Vleerkens vogel
Klein Duimpje de wereld in
Van de wakelboom
De oude sultan
De peetoom
De zes zwanen
Bontepels
De twaalf jagers
De gauwdief en zijn meester
Jorinde en Joringel
De drie geluuskinderen
Met z'n zessen de wereld door
Doornroosje
Vondevogel
Koning Merelbaard (Lijsterbaard)
Sneeuwwitje
De ransel, het hoedje en het hoorntje
Repelsteeltje
Roland
De gouden vogel
De hond en de mus
Jan en Grietje
De twee broeders (in 2 of 3 afleveringen vertellen)
Boertjes
De bijenkoningin
De drie veren
De gouden gans
De anjelier
Slimme grietje
De dood van het hennetje
Vrolijke Frans
Jan de tuitelaar
De gouden kinderen
De arme en de rijke
Het zingende springende leeuwerikje
De jonge reus
Het aardmannetje
De raaf
Het slimme boerenmeisje
De oude Hildebrand
De koning van de gouden berg
De drie vogeltjes
De ganzenhoedster
Het levenswater
De geest in de fles
De broer van de duivel
De bereman
Het winterkoninkje en de beer
Dokter alwetend
De zoete pap

De wijze lieden
Speelhans
De twee zwervers
De arme molenaarsknecht en het katje
De jood in de doornstruik
Hans mijn egel
De geleerde jager
De beide koningskinderen
Het blauwe licht
De zeven Zwaben
Het snuggere snijdertje
De toversla
Het oudje in het bos
De drie gebroeders
De prins die nergens bang voor was
De duivel en zijn grootmoeder
De trouwe Ferdinand en de ontrouwe Ferdinand
De ijzeren kachel
De luie spinster
De drie arbeiders
Eenoogje, tweeoogje, drieoogje
De mooie pietermetje en pief paf polleken
De stukgedanste schoentjes
De vier volleerde broers
De witte bruid en de zwarte bruid
De zes dienaars
De wilde man
Het lammetje en het visje
De drie zwarte prinsessen
Sesam, open u
Het ezeltje
De raap
De sterrendaolder
De vogel Grijp
Sneeuwwitje en Rozerood
De glazen kist
Het winterkoninkje
Sterke Hans
Meester Priem
Het ganzenhoedstertje bij de bron
De waternimf
De geschenken van de aardmannetjes
De reus en de kleermaker
De arme jongen in het graf
De ware bruid
De haas en de egel
Het boshuis
De klos, de schietspoel en de naald
De zeeslak
De meesterdief
De trommelslager
De grafheuvel
De oude Rinkrank
De kristallen bol
Jonkvrouw Maleen
De laarzen van buffelleer

Sprookjes van moeder de gans (een selectie eruit)

Andere sprookjes (een selectie maken bv uit Vlaamse sprookjes, Engelse sprookjes, Russische sprookjes enz.)

Fabels van Aesopus (cfr de la Fontaine, maar zonder zedenles op het eind van het verhaal)

Heiligenlegenden: Michaël en Lucifer
 Franciscus (verschillende verhalen)
 Sint-Maarten
 Sinterklaas (verschillende legenden)
 Christuslegenden (Selma Lagerlöf) (verschillende verhalen)
 Driekoningen
 Hiëronymus
 Joris
 Christoffel (Christoforus)
 Sint-Jan de Doper (verschillende verhalen)
 Hubertus
 Antonius

Groep 3+4

De verhalen spreiden over 2 schooljaren.

Ervoor zorgen dat in elk schooljaar een aantal verhalen uit de wereldliteratuur, een aantal legenden, een aantal literaire sprookjes, een aantal Bijbelverhalen zitten. Dus bijvoorbeeld niet alle Bijbelverhalen binnen 1 schooljaar vertellen.

Verhalen uit de wereldliteratuur

Tijl Uilenspiegel
De Vierde Koning
Scheppingsverhalen uit alle windstreken
Ali Baba en de veertig rovers (fragmenten)
Het monster van Loch Ness
Sint Brandaan en de zeeekat
De jongen die katten tekende
Spiegel sluit een koop af
De feniks en de eenhoorn
Mina en Clementina
De prins en de drie hazewinden
Dick Wittington en zijn kat
Moby Dick
Baron von Munchhausen
Aladin en de wonderlamp
Robin Hood
Reinaart de vos
Heer Halewijn
Antigoon en Brabo
Willem Tell
Robinson Crusoë
Gulliver's reizen (enkele fragmenten)
Pinokkio
Sindbad de zeeman (enkele fragmenten)
Robert de duivel
Peronnik
Roeland
De vier heemskinderen
Don Quijote (beperkte keuze)

Literaire sprookjes

De keizer en de nachtegaal

Sint Hieronymus en de leeuw (indien nog niet verteld in 1e of 2e klas)
Arthur Rackham sprookjesboek (een keuze maken)
Sprookjes van Andersen (een keuze eruit)
Sprookjes van Hauff (een keuze maken)

Plaatsgebonden sagen en legenden

De ondergang van Westerschouwen
Het vrouwtje van Stavoren
De Vliegende Hollander
De droom van een Koningszoon
Piet Hein
Het snelste hondenspan van Gelderland
Bruno's laatste redding
De rattenvanger van Hamelen
Joodse legenden (een keuze maken)
Europese volksverhalen (een keuze maken)
Volkssprookjes en legenden uit Ierland (een keuze maken)
Sagen van Grimm (een keuze maken)
Van reuzen en mensen (een keuze maken)
Nello en Patrasj (Antwerps verhaal)
Lange Wapper (Antwerpse legenden)
Jan zonder Vrees (Antwerpse legenden)

Bijbel (als overgang naar de mythologie in 4e, 5e en 6e klas)

Het scheppingsverhaal
Adam en Eva
Kain en Abel
Noach
Toren van Babel
Abraham (1 of 2 of 3 verhalen)
Isaäk (1 of 2 verhalen)
Esau en Jakob (1, 2 of 3 verhalen)
Jozef (zoon van Jakob) (1, 2 of 3 verhalen)
Mozes (1, 2 of 3 verhalen)
Joshua
Samson (= Simson)
David (1, 2 of 3 verhalen)
Salomon: tempelbouw
Salomon: koningin van Sheba
Profeet Elia (Elias)
Tobias (1 of 2 verhalen)
Job
Jonas
Daniël (1 of 2 verhalen)
De legende van Salomo's tempel
Christuslegenden (Selma Lagerlöf) (indien nog niet verteld in 1+2)
Het Nieuwe Testament (een beperkte keuze maken uit het leven van Jezus)

Groep 5+6:

*De verhalen spreiden over 2 schooljaren.
In 1 schooljaar de Indische mythologie (enkele verhalen), de Mesopotamische mythologie (Gilgamesj), de Egyptische mythologie, (Osiris), de Noorse en Germaanse mythologie, de Keltische en Finse verhalen. En een deel Griekse mythologie. In het 2e schooljaar: vervolg van de Griekse mythologie, de Romeinse verhalen en middeleeuwse verhalen.*

Indische verhalen

Manu

Ganges
De 7 rishi's en het sterrenbeeld Wagen
Boeddha (in verschillende afleveringen)

Mesopotamië
Gilgamesj (in verschillende afleveringen)

Egyptische mythologie
Osirismythe

Noorse mythologie:
Koning Gylfi
Ymir en Audumla
Yggdrasil
De mede van Suttung
Loki's geschenken
De muur om Asgard
De kinderen van Loki
Freyr
De appels van Idun
De ketel van Hymir
De hamer van Thor
Utgaard-Loki
Hrungnir
Heimdall
De dood van Baldur
De straf van Loki
Ragnarok

Keltische mythen en epen
De drakenmythe
De kinderen van Lir
Kilhuch en Olwen
Deirdriu

Finse epos
Kalevala (fragmenten)

Griekse mythen en sagen
Prometheus
Persephone
Deucalion en Pyrrha
Io en Zeus (kan ook in rekenperiode 6e kals verteld worden)
Europa
Cadmus
Actaeon
Phaeton
Perseus
Philemon en Baucis
Daphne
Tantalus
Arachne
Niobe
Sisyphus
Castor en Pollux
Orpheus

Meleager
Atalante
Ceyx en Alcyone
Midas
Daedalus en Icarus
Ion
Heracles
Argonauten
Theseus
Oedipus
De Trojaanse oorlog
De Tantaliden
Odysseus

Romeinse sagen

Aeneas
Romulus en Remus
De Sabijnse maagdenroof
Tarpeia
Horatii en Curiatii
Tarquinius Priscus
Gabii
De Sibyllijnse boeken
Lucretia
Horatius Cocles
Mucius Scaevola
Cloelia
De plebejers op de Heilige Berg
Coriolanus
Verginia
De schoolmeester van Falerii
Praetextus
Manlius
De dronken fluitspelers
Camillus
De ganzen van het Capitool
Publius Decius Mus
Pyrrhus
Hannibal
Scipio

Middeleeuwse sagen

Volsungsage
Parzival en Lohengrin
Koning Arthur
Tristan en Isolde
Floris ende Blancefloer
Karel ende Elegast
Tijl Uilenspiegel (indien niet verteld in 3e en 4e klas)
Reinaard de vos (indien niet verteld in 3e en 4e klas)
Keizer Karel